

Bologna

Erről a városról általában keveset beszélnek. A legtöbb turista mintegy véletlenül vetődik ide, és elcsodálkozik a város báján és elevenségén. Utcáin csupa árkád, az árkádok alatt gyönyörű kirakatok, rengeteg városias ember, remek kávéházak, hatalmas történelmi emlékek. Gótikus és reneszánsz palotáktól környezve ott áll a középen Enzio király háza (voltaképp börtöne egykor) és mellette a szép Neptun-szobor, Olaszország legirigylésreméltóbb embere a szememben, mert állandóan hideg víz ömlik rá négyfelől. Az ekkora városok az ideálisak, mint Bologna, Velence, Firenze: negyedmillió lakosuk van, hiányzik belőlük minden kisvárosias szűkösség, nagyvárosok, de a milliós város rohanása, parvenüsége, belső üressége nélkül. Emberszabású városok. A magyar civilizáció egyik legfőbb hiánya, hogy nincsenek ilyen típusú, ilyen méretű városai.

Az első este, csak úgy az orrom után menve, nagyon kedves kis trattoriára találtam, ahol kitűnő fritto mistót csináltak nekem, és utána megittam néhány pohár nagyon jóleső Albano dolcét. Különben is szeretek enni-inni, de most, hogy egyedül vagyok, legfőbb örömem és izgalmam. Ez a magánnyal együtt jár, úgy látszik. Most már meg tudom érteni a nagyétű Turauskast, a magány szörnyetegét.

Én is rengeteget eszem és iszom itt, minden olasz ételt és minden olasz italt szeretnék megkóstolni. Legnagyobb bánatom, hogy ebben a melegeben nincs mindig kedvem a borhoz.

Esténként néha elindulok finom olasz borokat kóstolni, és az a vége, hogy narancslét iszom. Pedig nem vagyok igazi gourmet, nincs sok érzékem az étel-ital nüanszai iránt. Nem az a fontos nekem, hogy jó legyen, hanem hogy új, szokatlan legyen. Romantikus evő vagyok.

Miután megittam a jó Albano dolcét és hazafelé igyekeztem, megéltem olaszországi utam legmegdöbbentőbb kalandját. Mentem, mendégéltem jókedvűen a sötétben, és egyszer csak egy téren élémbe állt egy látomás. Két óriási ferde torony, de olyan ferdék, hogy azt hittem, részeg vagyok. Az egyik jobbra dőlt, a másik balra, és ott dülöngéltek némán és sötéten a téren, félelmesen, az Asinelli és a Garisenda. Oly groteszken félelmesek és oly stilizáltan középkoriak voltak, mint Füst Milán némely költeménye.

Bologna

In genere si parla poco di questa città. La maggior parte dei turisti capita qui per caso e rimane stupita dal suo fascino e dalla sua vivacità. Le strade sono tutte porticate e, sotto ai portici, ci sono meravigliose vetrine, moltissima gente di città, splendidi caffè ed enormi cimeli storici. Lì, al centro, circondato da palazzi gotici e rinascimentali, si erge Palazzo Re Enzo (in realtà per lui una prigionia), con accanto l'incantevole statua di Nettuno, ai miei occhi l'uomo più invidiabile d'Italia perché rinfrescato costantemente da quattro getti d'acqua. Le città di queste dimensioni, come Bologna, Venezia, Firenze, sono ideali: hanno un quarto di milione di abitanti, manca loro l'ottusità tipica dei paesi, sono grandi città, ma senza la fretta, la vacuità e i parvenu delle metropoli. Una delle maggiori lacune dell'Ungheria è l'assenza di città di questo tipo e dimensione.

La prima sera, facendomi guidare dal mio naso, trovai una piccola e graziosa trattoria, dove mi servirono un fritto misto eccellente e poi bevvi qualche bicchiere di Albano dolce molto gradevole. Già mi piace mangiare e bere in generale, ma ora che sono solo è diventata la mia più grande gioia ed emozione. Pare vada a braccetto con la solitudine. Ora capisco la golosità di Turaskaus, mostro di solitudine.

Anch'io qui mangio e bevo molto, mi piacerebbe assaggiare ogni piatto ed ogni bevanda italiana. Il mio unico dispiacere è che con questo caldo spesso non ho voglia di vino.

Talvolta di sera esco con l'intenzione di assaggiare del buon vino italiano, ma finisco per bere un succo d'arancia. In realtà non sono neanche un vero buongustaio, non ho la sensibilità per percepire le varie sfumature dei sapori. Per me l'importante non è che sia buono, ma che sia nuovo, inusuale. Mi ritengo una forchetta romantica.

Dopo aver bevuto il mio Albano dolce, mi avviai verso casa e mi imbattei nell'avventura più stupefacente del mio viaggio in Italia. Passeggiavo di buon umore nel buio quando ad un tratto mi ritrovai di fronte ad un'apparizione al centro di una piazza. Due gigantesche torri pendenti, ma così pendenti che pensai di essere ubriaco. Una tendeva a destra, l'altra a sinistra e, lì, barcollavano silenziose, cupe, temibili: Asinelli e Garisenda. Erano così grottesche, medievali, stilizzate, proprio come alcune poesie di Milán Füst.

A Baedekerből azután megtudtam, hogy ezek a tornyok Bologna legfőbb nevezetességei. Félek, hogy nekem is illett volna tudnom róluk, és hogy olyan vagyok, mint az a remek Mrs. Green nevű amerikai nő, aki most megjelent olaszországi útleírásaiban elmondja, hogy a Tevere milyen nagyszerű folyó, pedig senki se hallott róla.

De hogy visszatérjek a ferde tornyokhoz: az olaszágnak a szerenitás mellett van egy iszonyat-oldala is: a hallgatag ciprusok temetők mellett, a fekete sikátorok, a sárkánytaréj tetők, a ferde tornyok. Az olasz lélekben is van valami, ami ennek megfelel. Hiszen Shelley leveleiben még úgy ír az olaszokról, mint félelmetes félvadakról. És máig is megmaradt bennük valami, nem véletlen, hogy nagy pillanataikban szeretnek feketeinges kalózkodnak vagy martalócoknak maszkírozva felvonulni.

Ravenna

Maga a város kicsi és nyomasztó. A polgármester minden követ megmozgat, hogy az idegenek jól érezzék magukat, az egész városban felszedték a kövezetet, ami tekintettel az olasz utcák keskenységére, azt jelenti, hogy járni nem lehet, csak egy lábon ugrálni kis ép szigetekre. A város elhanyagolt, zordon, halottas. Nem is lehet csodálni. Ravennának három fénykora volt; a harmadik fénykora a Kr. u. nyolcadik században ért véget. Azóta a város mindegyre hanyatlik. Nincs még egy városa Európának, amely ilyen régóta hanyatlanék. A hanyatlásnak különös oka van: nem a veszni tért erkölcsök, nem a politika, hanem a földrajz; Ravenna valamikor lagúnaváros volt, mint Velence, és Velence nagykor előtt ő játszotta ugyanazt a szerepet, amit később a szerencsésebb vetélytárs, ő közvetítette a kereskedelmet az Adriai-tenger két partja között, és itt volt, Classéban, a hadikikötő. És azután a tenger otthagytá Ravennát. A lagúna kiszáradt, elhomokosodott, és Ravenna itt maradt, mint egy szárazra vetett hal.

Poi sul Baedeker lessi che queste torri sono le principali attrazioni di Bologna. Temo che avrei dovuto saperlo anch'io e che sono come l'americana Mrs. Green, che nei suoi diari di viaggio più recenti parla di come il Tevere sia un fiume splendido, nonostante nessuno ne abbia mai sentito parlare.

Ma, per tornare alle torri pendenti: accanto alla propria serenitas, l'Italia ha anche un lato oscuro: i silenziosi cipressi accanto ai cimiteri, le cupe viuzze, i castelli con merli a forma di coda di rondine, le torri pendenti. Anche nello spirito degli italiani c'è qualcosa di simile, tanto che, nelle proprie lettere, Shelley descrive gli italiani come dei temibili pseudo-selvaggi. E ancora oggi c'è un qualcosa in loro, non è un caso se nei loro grandi momenti amano mascherarsi da predoni o pirati in camicia nera.

Trad. di Giulia Cicerone

Ravenna

La città in sé è piccola e opprimente. Il sindaco smuove ogni pietra per fare in modo che gli stranieri si sentano a proprio agio, è stato rimosso il manto stradale di tutta la città, che in relazione alla strettezza delle strade italiane vuol dire che non si può passare, solamente saltellare su piccole isole di terra rimaste intatte. La città è trascurata, austera, smorta. Non c'è da stupirsene. Ravenna ha avuto tre epoche di splendore; la terza epoca terminò nell'ottavo secolo d. C. Da allora la città è in continuo degrado. Non c'è ancora nessuna città in Europa che sia in declino da così tanto tempo. La decadenza è dovuta a una causa ben precisa: non sono i costumi andati persi, non è la politica, ma è la geografia; Ravenna un tempo era una città lagunare come Venezia e, prima della grandezza di Venezia, era stata Ravenna a ricoprire lo stesso ruolo che più tardi avrebbe avuto la più fortunata avversaria: fu Ravenna ad aver fatto da tramite per il commercio tra le due sponde dell'Adriatico, ed era qui, a Classe, che si trovava il porto militare. Dopodiché, il mare lasciò Ravenna. La laguna si prosciugò, si insabbiò, e Ravenna rimase lì, come una balena spiaggiata.